

Complexnummer: 523909

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Heldring

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

523910, 523911, 523912, 523913

Woonplaats

Zetten

Gemeente

Overbetuwe

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Vluchtheuvellaan 16, 6671 DN te Zetten

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex op het terrein van de Heldringstichtingen bestaat uit de volgende beschermde onderdelen:

- VLUCHTHEUVELKERK (A)
- GRAFSTENEN (B)
- TWEE TOEGANGSHEKKEN (C)
- LEIGRAAF (D)

De complexonderdelen maken deel uit van het bebouwde terrein van de Heldring Stichtingen maar vormt daarbinnen een omsloten geheel. Door een hek begrensd, bevinden zich op een heuvel gelegen de vluchtkerk en enkele grafstenen die echter, buiten de vier hieronder genoemde niet binnen de bescherming vallen. Ook het baarhuisje valt niet onder de bescherming.

De Heldring Stichtingen dankt zijn bestaan aan de initiatieven van predikant Ottho Gerhard Heldring die in 1870, vanuit een sociaal bewogen achtergrond als aanhanger van de Réveil-beweging, een tehuis voor gevallen vrouwen stichtte. De bouw van een Nederlands Hervormde kerk sloot bij die humanitaire gedachte aan. Het kerkgebouw is van de hand van J.A. Smits, gemeente-architect te Schoonhoven 1867-1870 en is geplaatst op een kunstmatige heuvel. De kerk bood plaats aan evacués en levende have ten tijde van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoogwater. Daartoe was bij de bouw van de grote zolder rekening gehouden. In de kerkruinte achter de lambrizing zouden zich nog ringen bevinden waaraan men het vee placht vast te binden.

Omschrijving

De kerk ligt op een door een leigraaf begrensde heuvel temidden van hoge bomen. Een deel van de hier gesitueerde grafstenen bevindt zich in het talud van de noordelijke en oostelijke hellingen. De kerk is behalve vanaf het eigen terrein, bereikbaar via het dorp.

Waardering

KERK, GRAFSTENEN, LEIGRAAF EN TOEGANGSHEKKEN vormen een besloten complex dat is gerealiseerd ca. 1880.

- Van architectuurhistorisch belang als goed en gaaf voorbeeld van een complex met vluchtkerk gebouwd ca 1880 in een aan het neo-classicisme verwante stijl met invloeden van de Duitse Rundbogenstil. De kerk vormt tesamen met vier grafstenen, de leigraaf en het hekwerk een fraai ensemble.
- Van stedenbouwkundig belang vanwege de ensemblewaarde en de bijzondere inrichting van het nog steeds zichtbare concept.
- Van cultuurhistorisch belang als uitdrukking van een sociale en geestelijke ontwikkeling die mede heeft geleid tot het ontstaan van de maatschappelijke hulpverlening in Nederland.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523910

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	15 april 2002
Kadaster deel/nr	82889/104

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Zetten	Overbetuwe	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Zetten	B			2912

Omschrijving**

Omschrijving

De N.H. kerk (A) is gebouwd als zaalkerk ca. 1870/1880 in een aan het neo-classicisme verwante stijl, die later met een westelijke dwarsarm, die bijna even breed is als de langszijde, in dezelfde stijl werd uitgebreid. Het kerkgebouw is van een rechthoekig grondplan tot een T-vormige plattegrond uitgegroeid en vanaf dat moment met het liturgisch centrum naar het oosten gericht. In 1936 werden tegen de ingangen lage aanbouwen geplaatst. Het kerkgebouw wordt gedekt door een met vernieuwde shingles belegd zadeldak. De gevels zijn gepleisterd en boven de plint van schijnvoegen voorzien die blokken natuursteen suggereren. De gevel wordt boven afgesloten door een hoofdgestel waarin naast gepaarde zolderraampjes ook verdiepte velden voorkomen. De gevels worden in beslag genomen door rondboogvormige vensters met door roeden verdeelde stalen ramen en kleinere vensters die in rondboogvormig afgesloten spaarvelden zijn geplaatst. De ramen hier zijn gevat in een door een staafprofiel vergezeld neg en rusten op gepleisterde uitkragende lekdorpels. In een van de drie symmetrisch ingedeelde eindgevels is het triplet vensters blind uitgevoerd. In de eindgevels vormen verticale verdiepte velden met lichtspelen de beëindiging van de topgevels. In het midden van de vijf vensterassen tellende oostelijke langszijde van het oorspronkelijke zaalkerkje komt in de kop van het spaarveld een roosvenster voor met gekleurd glas. Oorspronkelijk waren alle kerkramen in de kop van de rondboog voorzien van een roosraam.

Als VOORGEVEL wordt de westzijde aangemerkt met in de centrale as rondboogvormige vleugeldeuren onder 2x2-ruits bovenlichten. Ter weerszijden komen drie gekoppelde rechtgesloten lichtspelen op een lekdorpel voor. De architectonische onderdelen in de licht risalerende middenpartij zoals het raam onder de waterlijst (die zich uit de omlopende kroonlijst hier voortzet) waarop spaarvelden onder de schuine zijden van het dak rusten, zijn ten opzichte van hun flankerende varianten hoger geplaatst en leiden als het ware reeds de vorm van de topgevel in. De gevels van de linker en rechterzijde (noord- en zuidzijde) van deze transeptarm zijn identiek en bestaan uit drie vensterassen van het eerder omschreven type.

Aan de NOORDZIJDE, bevindt zich één van de eindgevels met de oorspronkelijke entree van het zaalkerkje. Deze gevel is bijna gelijk aan de hiervoor besproken gevel waar alleen de lichtspelen ontbreken ter weerszijden van de hier voorkomende lage uitbouw. De

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gevel bezit op de topgevel een gemetselde klokkenstoel die door een windvaan met een hand en wijzende vinger naar boven, wordt bekroond. Het van een geprofileerde bakgoot voorziene, door een zadeldak met schubleien gedekte voorportaal bevat aan de voorzijde een vierruits vleugelpaneel deur. Het gevelveld boven de waterlijst is blind uitgevoerd. De zijkanten van het portaal bevatten elk een paneel deur met drie lichtspleten. De rechter zijkant van de eindgevel wordt gevormd door één vensteras in de hoek met de transeptarm.

De OOSTZIJDE bestaat uit de in takt gebleven langszijde van het oorspronkelijke zaalkerkje en telt vijf vensterassen. In de hoekrisalieten is een venster opgenomen in elk spaarveld. Van de drie in het midden voorkomende vensternissen is het middelste op een roosvenster in de kop na, blind uitgevoerd. Onder deze vensternis komt een in natuursteen gehakte tekst voor.

De eindgevel van de ZUIDZIJDE is in opzet, behoudens de schijnvensters, gelijk aan de noordzijde. Het lage voorportaal bevat aan de voorzijde terugliggende vierruits vleugelpaneel deuren onder vier als lichtspleten uitgevoerde bovenlichten. Op de beide hoeken is een lichtspleet aangebracht met een afgeschuinde lekdorpel. De geveltop van deze uitbouw is evenals de top van de eindgevel voorzien van spaarvelden met in de middelste drie spaarvelden een lichtspleet. In de zijkanten van het voorportaal bevindt zich een gedeeld draairaam in stalen kozijn onder een eveneens afgeschuinde lekdorpel.

Het INTERIEUR valt op door zijn hoge mate van gaafheid en waardevolle onderdelen. Het kerkschip bevat twee rijen banken op een plankier. De banken bezitten open rugleuningen, opklapbare zittingen, een ijzeren voetenplank en de zijden worden per rij afgesloten door een schot met voluten bekroonde bankeinden. Tegen de oostelijke gevel is het (modern) verhoogde liturgisch centrum gesitueerd met fraai gesneden preekstoel onder de grafsteen van de stichter Ottho Heldring die is bevestigd aan het schijnvenster met als enig gespaard roosraam. In de eindgevels van de noord- en zuidzijde bevinden zich herenbanken met voorschot en luifel, waarvan die in de zuidzijde is geplaatst onder een galerij, de voormalige orgeltribune. De huidige plaats van het moderne (niet beschermde) orgel, sinds de bouw van de westelijke dwarsarm haaks op het zaalkerkje, bevindt zich eveneens op een tribune op ijzeren van een kapiteel voorziene kolommen boven de westelijke entree. Bijzondere ijzeren kroonluchters hangen aan de door een vlak plafond gedekte T-vormige kerkruiimte met steekkappen boven de vensters. De opmerkelijk ruime zoldering bevat Philibertspanten.

Waardering

KERK, gebouwd in ca 1870/80.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf voorbeeld van een vluchtkerk uitgevoerd in een voor Nederland unieke verschijningsvorm waarin neo-classicistische invloeden zijn gekoppeld aan de z.g. Rundbogenstil. Het interieur bezit waardevolle elementen.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege zijn ligging op een kunstmatige heuvel en de relatie met de samenstellende complexonderdelen.
- Van cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de Réveil-beweging, een sociale en geestelijke ontwikkeling met Groen van Prinsterer als wegbereider in Nederland. Deze humanitaire stroming heeft mede geleid tot het ontstaan van de maatschappelijke hulpverlening in Nederland.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523911

Status rijksmonument
Inschrijving register* 15 april 2002
Kadaster deel/nr 82889/99

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Zetten Overbetuwe Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Zetten

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Zetten	B			2912
Zetten	B			2911

Omschrijving**

Omschrijving

Vier natuurstenen grafplaten (B) gelegen in het rechter talud van de helling die vanaf de K.O. Finkensieperlaan naar de kerk leidt. Sommige grafplaten rusten op een gemetselde voet en zijn in het algemeen gesteld sober van uitvoering.

GRAFSTEEN van Ottho Gerhard Heldring en zijn vrouw met aan de bovenzijde ranken in de hoek en in een verdiept veld de tekst:

1. 'HIER RUSTEN / OTTHO GERHARD HELDRING / IN LEVEN HERDER EN LEERAAR / VAN HEMMEN / GEBOREN TE ZEVENAAR / 17 MEI 1804 / OVERLEDEN TE MARIENBAD / IN BOHEMEN 11 JULIJ 1876 / EN ZIJN ECHTGENOOTE / ANNA ELISABETH DEUFFER WIEL / GEBOREN TE SCHALKWIJK / 11 AUGUSTUS 1807 / OVERLEDEN TE ZETTEN / 10 OCTOBER 1873 / DE LIEFDE VERGAAT NIMMERMEER / 1. COR XIII VS. 8'

2. 'HIER RUST / PETRONELLA VOUTE / GEBOREN TE AMSTERDAM / 6 NOVEMBER 1804 / VAN DEN DAG DER OPENING / 1 JANUARI 1848 / TOT AAN HAREN DOOD / DIRECTRICE / VAN HET ASIJL STEENBEEK / OVERLEDEN TE ZETTEN / 18 APRIL 1877 / DIE DEN HEER VERWACHTEN / VERNIEUWEN DE KRACHT /? NIET VLEUGELN / GELIJK ARENDEN LOOPEN EN WORDEN NIET MOEDE / ...? WORDEN NIET MAT . JESAJA XI.31

3. 'CHRISTINE HERMINE PIERSON / GEBOREN TE HEINENOORD / 29 MAART 1863 / GEHUWD MET DR. C.C. SCHOT / 16 SEPTEMBER 1886 / OVERLEDEN TE HARDENBERG / 1 SEPTEMBER 1887 / GIJ ZULT MIJ LEIDEN DOOR UWEN RAAD / EN DAARNA ZULT GIJ MIJ / IN HEERLIJKHEID OPNEMEN PSALM 17:21 / DR CORNELIS CHRISTIAAN SCHOT / WEDUWNAAR VAN VROUWE C.H. PIERSON /

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

LAATSTELIJK GEREREF. PREDIKANT TE HARDENBERG / GEBOREN TE BABAUW TIMOR NI 16 MEI 1852 / OVERLEDEN TE HARDENBERG
10 JANUARI 1920

4. HIER RUST HENDRIK PIERSON / GEBOREN TE AMSTERDAM 10 JUNI 1834 / OVERLEDEN TE GRONINGEN / 7 AUGUSTUS 1923 / UIT
GENADE ZIJT GIJ ZALIG GEWORDEN / DOOR HET GELOOF DAT IS GODS GAVE / NIET UIT DE WERKEN OP DAT NIEMAND ROEME / EPH.
2 VERS 8 EN 9

Waardering

Vier grafplaten.

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege hun ligging op een kunstmatige heuvel aan de zijkant van het hoofdpad. De grafplaten vormen een relatie met de samenstellende complexonderdelen.

- Van cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de ideeën van de Réveil-beweging waardoor genoemde personen zich in hun maatschappelijk leven hebben laten leiden. Zij hebben een bijdrage geleverd in de sociale en geestelijke ontwikkeling die mede heeft geleid tot het ontstaan van de maatschappelijke hulpverlening in Nederland.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Grafzerk

Monumentnummer*: 523912

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	15 april 2002
Kadaster deel/nr	82889/112

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Zetten	Overbetuwe	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Zetten	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Zetten	B			2912
Zetten	B			2911

*Omschrijving***

Omschrijving

Twee toegangshekken (C), gelegen aan de noord- en zuidzijde van het complex. Aan de noordzijde grenst het aan de K. O. Finkensieperlaan en zuidelijk bevond het hek zich oorspronkelijk direct aan de Dorpsstraat, maar is later in noordelijke richting verplaatst. De vleugeldeuren met spijlenhek zijn afgehangen aan gietijzeren gecanneleerde ronde kolommen. Zij rusten op een voet en worden door een granaatappel bekroond. De spijlen ter halver hoogte die zijn gevat tussen twee regels en zijn geplaatst tussen de hoog oprijzende spijlen, zijn van pieken voorzien. Alleen het exemplaar aan de zuidzijde bevat z.g.. wangen ter weerszijden van de kolommen.

Waardering

- Van architectuurhistorisch belang als goed en redelijk gaaf bewaard voorbeeld van een toegangshek uit eind 19de eeuw.
- Van situationele waarde vanwege hun ligging aan de noordelijke en zuidelijke toegangszijden van het complex en in relatie met de overige complexonderdelen.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Voorwerpen op pleinen en dergelijke	Erfscheiding(D)	Hek

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523913

Status rijksmonument
Inschrijving register* 15 april 2002
Kadaster deel/nr 82889/109

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Zetten Overbetuwe Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Zetten

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Zetten	B			2912
Zetten	B			2911

Omschrijving**

Omschrijving

LEIGRAAF (D), ten westen gelegen van de vluchtheuvel die is opgeworpen met het zand van de gegraven waterloop. Tesaamen met de rijke begroeiing levert de leigraaf een sfeervolle en gepaste ambiance voor een begraafplaats met centraal gelegen kerk.

Waardering

Leigraaf.

- Van stedenbouwkundig belang vanwege zijn ligging aan de voet van een kunstmatige heuvel met vluchtkerk. Tesaamen met genoemde onderdelen vormt het een coherent ensemble. - Van cultuurhistorische waarde vanwege de functie ten behoeve van de afwatering.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Weg- en waterbouwkundige werken	Waterweg, werf en haven	Waterloop

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument